

Nihil Obstat: la repressió literària

► A Castelló no sempre s'ha cuidat als autors ni han pogut treballar en llibertat, donat que en èpoques no tan llunyanes han sigut censurats i fins i tot perseguits. Estaria bé recordar l'expressió llatina agreujada 'Nihil obstat': «nada lo impide»

Queta Ródenas
INVESTIGADORA

■ Abril és un mes de celebracions culturals. D'una banda, el dia 2 es commemora, des de 1967, el Dia Internacional del Llibre Infantil, que es va crear per promoure i fomentar la lectura infantil i juvenil en biblioteques, llibreries, centres educatius i qualsevol espai cultural. També es tracta de conscienciar els pares per inculcar en els fills el plaer per la lectura. La data per celebrar aquest dia es va elegir per recordar el naixement de l'escriptor Hans Christian Andersen.

D'altra banda, el 23 d'abril es celebra el Dia Internacional del Llibre des de 1996 amb l'objectiu de fomentar la lectura, la indústria i la protecció de la propietat intel·lectual mitjançant el dret d'autor. La data elegida va ser en commemoració de la mort de Cervantes i Shakespeare al 1616 i curiosament, també un 23 d'abril, van morir altres cèlebres escriptors com Garcilaso de la Vega, Vladimir Nabokov, Josep Pla o Manuel Mejía Vallejo.

A Castelló cada colp són més les publicacions d'autors i autores locals i cada colp els lectors els fan més costat a tots ells interessant-se pels seus treballs. També els llibrers i els editors locals fan una tasca magnífica per ajudar-los i les presentacions de llibres a la ciutat són contínues.

Però, no sempre s'ha cuidat als autors ni han pogut treballar en llibertat, donat que en èpoques no tan llunyanes han sigut censurats i fins i tot perseguits; de fet, estaria bé recordar l'expressió llatina agreujada *Nihil obstat*, el significat de la qual és «nada lo impide» i que en la seua versió més llarga, *Nihil obstat quominus imprimatur*, significava «no existe impedimento para que sea impresa».

Aquesta expressió va ser utilitzada durant la Inquisició quan l'Església controlava els textos abans de la seua impressió i dels que ja estaven publicats, a més de la confecció de llistats d'obres prohibides. Es a dir, era el vist i plau d'un censor de l'Església Catòlica per poder publicar una obra. S'estampava un segell en les primeres pàgines del llibre. Posteriorment, aquesta expressió també va ser utilitzada durant la censura del Franquisme i de vegades per passar desapercibuda es posava

tan sols «N.o.» en l'última pàgina del llibre.

La censura instaurada amb el colp d'estat mitjançant la Llei de premsa del 23 d'abril de 1938, -malgrat que ja abans havia hagut alguna ordre al respecte-, va desaparèixer al 1977 amb la llei sobre la llibertat d'expressió. L'Església va tenir un paper fonamental en la censura franquista; es pretenia destruir qualsevol document que tingués a veure amb el pensament republicà. A més, el que es faria a partir d'eixe moment seria fomentar la ideologia del nou règim. Per tant, es van controlar les publicacions de nova edició i es van destruir de les biblioteques públiques i privades els que ja existien i que no eren considerats adequats.

De la mateixa manera que li ocorre al Quijote de Cervantes en un dels seus capítols on el capellà li supervisa la biblioteca per desfer-se dels exemplars que considera perniciosos per la salut mental de «El Hidalgo Caballero», també durant el franquisme es van fer fogueres on van desaparèixer tones de llibres mentre que altres van ser alterats o manipulats.

Decret de 23 de desembre de 1936

El 23 de desembre de 1936 la Junta Tècnica de l'estat -creada l'1 d'octubre-, va promulgar un Decret que declarava il·lícites totes aquelles publicacions comunistes, socialistes, llibertàries...etc., la qual cosa deixava aplicar a les autoritats militars qualsevol tipus de mesura al respecte; des de la

persecució d'exemplars, el seu incautament o supressió i fins i tot multes des de 5.000 pessetes. Entre els llibres censurats estaven per exemple La Regenta, de Leopoldo Alas Clarín; La Celestina, de Fernando de Rojas; La Colmena, de Camilo José Cela i molts més.

També la literatura infantil va estar censurada; de fet, una Ordre del 4 de setembre de 1936 que disposava sobre el control de la lectura, acusava el Govern republicà d'haver difós obres marxistes entre la infància. El nou règim sols permetia aquelles que estaven dins dels principis morals i religiosos que fomentaren el patriotisme. Van ser l'adoctrinament dels xiquets i les dones un dels objectius del franquisme, de l'ensenyament dels primers i de l'acceptació d'elles del seu paper de mestresses de casa. D'aquesta tasca es va ocupar l'anomenada Sección Femenina de la Falange dirigida i fundada per Pilar Primo de Rivera.

Piel de Asno, de Charles Perrault, va ser un dels contes censurats pel seu contingut; altres ho van ser perquè el conte era amagava publicitat antifeixista. De fet, el 12 de juliol de 1939 el cap de servei de La Jefatura del Servicio Nacional de Seguridad des de Valladolid li va remetre al Governador Civil de Castelló un

ofici on li comunicava que en Granada s'havien descobert contes de xiquets procedents de la Societat General Espanyola de Llibreria de Barcelona en el carrer Santa Bàrbara número 16. El que es demanava era que es feren gestions en tota la província per la recerca i recollida d'aquests contes i les investigacions dels seus propietaris.

El 19 de juliol el governador va enviar l'ordre rebuda des de Valladolid a l'ajuntament de Castelló perquè acomplirà la petició i el 10 d'agost següent el primer cap accidental de la Guàrdia Civil de Castelló va contestar dient que malgrat totes les gestions que es van dur a terme, no en van trobar cap.

El títols d'aquests contes en concret eren: «Garbanzuelo y Semillita»; «Violeta linda y Piturilla» i «El pajarillo de bellos colores». El perill venia donat perquè duien de manera dissimulada uns fulls dobles amb propaganda «roja». En el cas de «El pajarillo de bellos colores» es tractava d'una il·lustració recordatori de la mort de Francisco Ascaso, líder anarcosindicalista que va morir el 20 de juliol de 1936.

El règim va fer una gran tasca pel que fa a la censura en el món literari però sortosament hi va haver obres que es van poder aconseguir d'estraperlo gràcies a llibreries clandestines i persones que no es van voler desprendre d'aquests llibres malgrat el perill que això comportava. Però la re-

pressió no va ser solament contra la literatura; també llibrers, editors i bibliotecaris la van patir alguns fins i tot amb la seua vida al igual que alguns escriptors com Miguel Hernández o Federico García Lorca; altres van haver d'exiliar-se.

Pel que fa a la premsa, tampoc es va escapar de la censura, fins i tot durant el començament de la Segona República i sobretot durant el franquisme amb un control molt exhaustiu, però això són figures d'un altre paner...

Aquest any, la XIX edició del Premi de Literatura Infantil Il·lustrada «Tombatosals» ha estat adjudicat a l'obra «El pet volador» de l'escriptor Miguel Alayrach Martínez autor també de «La caquita Margarita», títols que de ben segur no haurien optés el *Nihil obstat* en temps de repressió cultural.

► 1 2 Cremada de llibres a Tolosa l'agost de 1936 i sembla amb El Quijote. 3 Contes com el de l'escriptor Miguel Alayrach no haurien passat la censura del franquisme; d'una banda pels títols escatològics i d'altra banda perquè en aquell temps una xica bombera o un xic infermer era impensable. 4 5 'El pajarillo de bellos colores' duia un recordatori de la mort de Francisco Ascaso, líder anarcosindicalista.